

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 197 (11395)

1980 чылдың август 24, воскресенье

1925 чылда үнүсүлүштүгүс

Өрттө 2 көп.

СЭКП-ниң XXVI съездизин төлептиг уткуур

А Ж Ы Л ХАЙНЫШКЫННЫГ-ДАА БОЛЗА

Чөөн-Хемчик районда «Чыраа-Бажы» совхозтун ажилчилери иштинин малынга быжыг чеч-сүрүп тургустар дээр социалисттик чарышты улам калыптаткан. Ук чарыштыг түнүсүн беш хонуктап үндүрүп турар.

Мал чечиниң белеткелинде механизацияланган үш бригада, үш хойжу бригадалык болгаш ийи сут-баран ферманын ишчилери, үш колхоз Советтин 29 агитаторларга чыгыш 350 кижи хараа туттуган. Олардан 150 кижи хол кадыңар-биле келип турар.

Бо хүнерде чедир совхоз 1811 тонна сиенни белеткис, районун иске ажил-айгыларын мурун берген. Совхозтун Чырганы салыры 943 тонна, салырын хойжулар боттары 385 тонна, агитаторлар 158 тонна башкы шырларын сиенни белеткис. Сат Талыг-оолдун үш кижи келигичинг өг-бүлени эртенки чыны 93 гектар тарымал сиенни сугуртуп чыгалар. Чүте ол черин 600 тонна сиенни берген башкы салырын план күсүлелениң үлүг-леткенин белеткис. Сиенчилерден Олар Бор, Монгуш Дары-Базар, Ооржак Дыргылаа болгаш совхозтун иске-ла механизаторлары мууругу ажилдап турар.

Мал чечиниң белеткелинде азын хой агитаторлар илерикиг чырышкан. Олар ийи хой келин паныг ола-даларын амыр күсүлелеш. 75-ден 150 рубль чедир шаңналарын алган.

Бо хүнерде совхозта сенж болгаш силос салыры баша эгелген. Ындыг болганда күштү улам мобилизациялар, ажилдаарында болгаш дыштарында таарымчалыг байдалды тургузары чүгүдө. А бисте машина-техника чамдык артык кесектер чедилеш, аш-чөм база хирелер, көкү агитация айма чок, агитация болгаш хана солуу үнес. Лекция болгаш бешка база ховар. Мал чечиниң белеткелинде бо бүгүн совхозтун дирекцияны болгаш парткомунун элери чок күзеп турар.

С. КОМБУ.

ДӨРТ ХОНУКТА

Дүжүт-80

Кулдустуг-Хемчик Баяты-Каа-Хем районда «Енисей» совхозтун хову-трактор турлаа. Эргениниң тос шахта ийи ээриниң, хамык комбайнар ажилдап чоруй берген, чыгыш-ла комбайн тур. Бисте араваста тормоз-тук комбайнын кижик чок. Мен бо комбайн-биле кадыр черден ледирленип баткан, дүш болуп менди артым. Комбайнның бис көдүртүр чери ийи берген, ону эле талтар дээр экичтер манай тур мен. Тормозтук турган болза, халаас үч чидирбес ийик мен. Оон Ак-оол, тараа ажаал турар оорундан чыдып калганга хонудай араар чугаа-ла. Ынчал турувуста техника дүш машинада чедип келди. Экинчи Виктор Голубов чугаанын алдыра, бо чыны ажаалда техника аймаа үрелиниң чок, ам оон чүте ийи дугар чалаттырып турар бо.

Совхоз беш чылым доозук чылымда 3700 гектар шөлте тарымал туралар. Тараа Оон 2500 гектары бо бригада. Ынчанга беш чылым оюгту чылымды дүжүтүп ажаалдап ийи ээриниң моон эгелген, чөмү доозак сонда иске бригадарже ишчилер. Техника болгаш кижик күжү минчаар алыгыс черге моон

ээр ажилды организастаа-рында-ла, техниканы ажил-лаарында-ла эгип. Оон тараа джжжж машинада-ла курлавырлап ал болур. Механизаторларын ийи доозук амыр.

Бо бригадта тараа ажаалдап августун 18-те эгелген. Баштайгы ийи хүнде үрелин кылар 44 гектар хов-тарамы ажаалган, оон бир гектарга онаштыр ортук дүжүт 8,5 центнер болган. Бо совхозка, ылангыла сугат чок черден, ылым дүжүт чокку чыларда алымын.

Бригадада алды комбайн ажилдап турар, оларын ук тарааы тавычалар, баша бир ук бастырып турар. Чээрби ажил чыл дүжүтүндө комбайн нердеп келген. Юрий Кришнин дүжүтүк тавычалар эгип, бо дүжүт хов дүжүтүндө орту-мунда 75 гектар черин тарааы укжур кезип турган. Уж эвенонун бир комбайн хүнде 18 гектар черин тарааы тавычалар укжур 25 гектар чедирип турар. Эвенонун кижигиниң, Габис Гайнутдинов бо совхозка 1966 чылдан бээр комбайнлери. Ам тараа ажилдап турар комбайнын үш чыл эгелген, септесини чыг-ды-ла эки кылым ап турар. Эвенон кижигиниң аймаа-Семён Лапка. Ол тараа

ажаалдаптың чүте үш чыл кижип турар-лаа болза, хов-чундардан чыдып калган. Эвенонун кижигиниң шүптү-зу дузалакчылар.

Тарааны бастырып эвенон хүн ажилдап, кижилерин ажилда-ла, техника-га-ла чыгыптып, техниканы эгип турары бо. Комбайнар кечке ажилдап тур-лаа, оларын 50 гектар черин тарааы бастырып шыдапкан. Хов шүптүн күсүлелени турарын керсептип турар. Август 22-те чедир 350 гектар черин тарааы тавычалатты-ган, 50 гектарын тарааы бастырыптың.

Баяты бригаданың тараа-зын совхоз төвүнө шаңче сугуртуп турар. Амынанын аймаа 30 тонна кымыл-ас, 35 тонна хов-тарам болгаш 17 тонна сула дүжүтүңер.

Келген тарааны ары-лаа, үрелин кылыр-биле сиктап тур бис. Шаң ажил-дакчылары амынанын чег-чир, тараа арылар техника-га үрелиниң болгаш-деп шаң эргеленип Димитрий Ак-киров ажил-ижин тавычтыр-ган. Тараа арылар ЗАВ-20-де Силваный Салыков биле Араагыс Дамба, ОБП-20-де Галина Скобелкина биле Фан-на Коркина олар эки ажилдап

турар болду. Шаң ажилда-чылары электрэнергияны хире-хире үстү бээрине хонудар туралар. Совхозтун директо-ру-ла, тускай эргелигтер-лаа хемчээп ап-ла турар, а электрэнергия үстүп турар ховар. Шаңын бестонна хов чериниң ойбактары ажа-ла чаматтымаан. Ону ча-мдар дээр ишчилерин ажа-ла олааттыны берген чыгып-шаан. Тараа ховдугар, кур-галыр чер чыгыштыр деч берген.

Бригадада ажилды чогум организастааны багай эвес. Тарааылар эртен даң бажылар кечке орайга чедир ажилдап турар. Чечин дүш-те-лаа, кечке-чиде-лаа комбайнлерге чедир бээр. Хов турлаа ары-силег. Тус-кай аштакчы Олга Фурсеа ону хайгарал, эрзэлериңиң палларын чүп, чүп-бажыны ишчилер чүп, чүп-бажыны ишчилер бажының дөрт ки-жи чурттаар, столларын, ле-минаторларын.

Павар Любав Ошепкова чечин чыгышары белеткеп турар. Столово-ла та-лаа, электрэнергия пилка-ла бар. Кызыл-буу болгаш эрзэлер шүптүзү чараш ишчилерин.

СЭКП Төп Комитетинин чур-туктары, «Хүндүлүг самбыра-зы», «Көрүлүг самбыра-зы», «Социалист чарыштын кыры», республиканын му-накчы механизаторларын чуртуктары, «Дүжүтүг салы-чоду» механизаторларын хо-лоонда» чергелгил плакаттар, «Чыгыс мажак-лаа черге ка-балаттыр» дээр ышак оон-даа эске лоуунар кескү-лерде астынган.

Каа-Хем районун сес со-хозтун алымы тарааны кес-тирп, дөртү бастырып эге-лген. Август 22-ге чедир «Ле-нинни орук» совхоз 12 тонна, «Бурунгаар» совхоз 60 тонна тарааны бастырып алган. А «Енисей» совхоз 264 тонна тараа бастырган. «Улук Ок-тябрь» совхозтун сонда, ийи-ги черде чоруп турар. Баштай-гы хүнериниң байдалын ап көөргө, тарааыларын хей-аам белик.

ЧУРУКТАРДА: тараа басты-рып эвенонун кижигиниң Ю. Кришнин, Г. Гайнутди-нов, С. Лапка; эвенонун ажилдап турары. А. КОЙУНАКТЫН фото-лары.

ОРБИТАДАН МЕДЭЭЛЕР

УЖУДУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА). Леонид По-пов биле Валерий Рюмин орбитада «Салар-6» («Союз-37») комплексе планетаның шийинчилерин болгаш дүжүтүл-лар кылыры үргүзүп турар. Августун 22-де олар чамачы приборлар болгаш дерг-херекселдер биле септеле-профилатик ажилдарын кылып, вельоорометрге болгаш «майна» орукка күш-кузутура ме-режмелерин куусалар, бойдуз курааыларын шийинчилер болгаш догандар турар чүддерин ооренип көөр програм-маны бугаар. Чер кырын ажаа кара-биле болгаш херексел-лаа-биле хайгарал, фото-чуркка тырттырганнар. Августун 20-де болгаш 21-де МКФ-6М болгаш КАТЗ-140 аппаратураарын дузаны-биле чуртун Европа кезиниң му-руу чүгүнүн, Кавказтын, Казахстанны, Ыраккы Чөөн чүктүн чамачы райондарын фото-чуркка тырттырганнар. Космос материаловелениң программанын бугаар чар-тык дамчыкчы материалдарын монохристалдарын амыр сорууга-биле «Кристалл» херексел-биле ийи шенелени база кылган. Ол ышак Совет Эвнелинин болгаш Бейт Урус Республиканын эртемденерин кызы белеткенин технолоттуг дүжүлганын кылып дооскан. Леонид Попов биле Валерий Рюминниң кадымын байлаам эки.

СОВХОЗТУН КОЛ АДЫРЫ ОРУЛГА ЧОК

Чөөн-Хемчик районун «Хөндергей» совхозу тургусту-гаш, ам үш чыл чедер чы-гай берген. Ол совхозту ногаа өстүрө ажил-айгы кылдыр кылышкан.

Ам ажил-айгынын утла-нышкынын кол адырынны ногааны өстүрүп, ону күрчө-ге сатып турарын ап көрө-лөн. 1978 чыл — совхозтун тургустууганы-биле холбаштып ажил-айгыга ийне берге бол-гаш чүгүдө. Ол чылын со-хоз ногаа аймаар саткан, оон 13 мун 600 рубль алды тур-гаш, херек кырында күрчө-ге чүп-лаа сатпаан. Ынчалда-ла бод сонда, 1979 чылда ногаа аймаалар 22 мун 700 рубль-да алды тургаш, херек кырында 14 мун рубль алыган. Миндиз кыска үенин иштинде совхоз күрчөге чүте ногаа аймаалар беш 30 мун амыр рубль өрелен алган. А бир чедир доозак бот-үнес 25 рубль чедип.

Ажил-айгынын экономика-нын кол адыры чүте экижи-вейи турары? Ам оон чыг-ла-гаштары илерики көрө-лө-нөт. Ажил-айгы ногаа утла-нышкынын болганда ажаа бир дугаарында эи-не чүте херек чүте сугаттыг черлер. А бо ажил-айгыда сугаттыг черлер чыгыш-лаа гектар чок. Район-нун сугаттары системанын эргелинин планында болган картанында Хөндергей сугат-тыг черлер бар деп демде-лет шүтү чок. А ногаалар эки дүжүтүг суг чокта өстүрүп ажилдарын кыдыр-лаа барым-дааны чогун билер бис.

Совхоз сугаттыг черлерин амыр алдыр дугуш бугаларын кадым, ону ногаа шөлдеринге чедир норулар болза ажаа өлөш эвес күш, машина-ба-гат, акша-хөргөш негеттенип, Ол бүтүгү улук күштү үндүрүп турган, бугаларын кылып алдыра база бир моондак тур-густууп келип. Чүд дээр — сугуна чедилеш. Бир эвес совхоз ногаалар орулга алыр деп болза болза ону эвеш-ле-дизе 100—150 га черге олурту-гус эске. А мича хей черин сугаттырар суг курааымыр херек кырында мича чок.

Улук-Хөндергейин суг со-хоз чылдарда калыпкан бол-гаштың барык ийи катал кы-зылган деп тускай эргелин-лер, ол черин ховчун чурт-так-чыларда чугаалар турар. Суг-нун эвешкен турарынны бис чыгаларын — Хөндергей ба-жыны хой кыжын чүк-чүктөн келген улук кам-хайыра чок хей-биле келип, хылым тур-гандан ол черин бойдузуну баланымыр үрелип, агаар-бой-дуз багай таланымыр кескү-зү-биле өскөрил эгелген, Улук-Хөндергейин суг моон му-рунда чылдарда Чыгалаа хем-ге агып кирип чыткан болза ол ам орук ара-ла үстүп ча-лар.

Бо чыын совхозтун ногаа олурткан шөлү шөлчүлчүл коллар турду алгаш, хол-би-ле сугтарын чыгалы. Ол хол-би-ле сугтарын берге хой ку-ше-чак негеттенип агаар. Сов-хозта ам ийи чак чашкыча-лырны сугтарар агаарга ажил чок айна-ла турар. Ону ажилдарын-лаа аргам чок. Чүте дээр — Улук-Хөндергей

ин суулаа ажил-айгынын ногаа шөлдеринге аккан суг көчүгү эвеш. Ол агрегаттар-нын бирөөн ажилдап бээр. Буганын суг доржун чыг-дыр. Ынчанга ийи чашкыча-лырны сугтарар агрегаттар айна-ла ажилдап чок хат-ча-чыска дээрлиг турар.

Ажил-айгы ногаа өстүрө утла-нышкынын болганда, машина-техника-биле бурун механизацияланган турар журулат. А мында байдал кы-гус эске. Совхоз бо чылын 10 гектар черге ногаа аймаан олуртуп турган, херек кырында чүте 4 га черге капустаны олуртканнар. А чыгыс үеде мында 20 мун амыр дос капус-таны 30 кижи хол-биле хол-ла-лап сугтарын турар.

Сезонун үеде ногаа өстүрүп ажилдап хууска 2 мун рубль-ди төлөп бээр планда көр-дүңгө. А херек кырында бүгү ажилдары хол-биле кылып, мында хой кижиниң хараа тут-канын оларга ам бешин сов-хоз 6 мун амыр рубльди тө-лөт. Ону күзүн хол-биле ажаал алырында база күш не-геттенип, Ынчанга моон ал-гаш көөргө, совхоз бо чылын ногаа аймаалар эртенки чыг-ды-мандан-лаа хой өрелен болу-ру баш ууду кылган санааш-кындардан бадатканын турар.

Совхозта амыр үеде, күс-кү-шкы, чакык үеде эки шыр-ларын расада, үрелин өстү-рүп амырын кыдыр-лаа ба-рымдаан чок. Чүте дээр — бугу чыл дүжүтүндө ажил-дары чыгыш-лаа чок. Ку-рчө совхозка эки шынарлыг техника тууш азын дээр

24 мун рубльди берген. Херек кырында ол түнге эи бо-дун хевирин ийи багай те-лиштин тууш каан. Оларын чүте чакык үеде хой эвес хем-чээлдиг расада өстүренин ажилдап болур.

Ногаанын белик дүжүдүн амыр деп болза болза, оон олуртулганын чыгыс ажаалда-ры, дүжүдүн ажаал амыр шүптү механизастаар болза эки, А бо ажилдарын кылып техника чок.

Бир-тээ совхоз ногаа ут-ла-нышкынын болганда, ажаа ажилдаар тускай мергежил-динг специалистер, арга-дур-жулалыг хой ажилчилер херек апаар. Херек кырында совхозта ногаа өстүренин талазы-биле тускай мерге-жилдинг агроном шүтү чок. Ында ажилдап турар улустун чыгыш-лаа ол талазы-биле мергежил, дүжүлгала чок бо черин чурттакчы чөмү моон мурунда чылдарда картошка-ны талып, өстүрүп ап турган-даа болза, ногаа аймаан хол-дуула тарылаан морзан. Ол хирезинде совхозтун үдүрүк-чулары ногаа өстүрө ажил-дарынын мергежилдинг бел-дириниң талазы-биле кадыг-даа хемчегилерин ап чоруткан. Агроном, эвенон үдүрүкчу-лары, ажилчилерин арга-дуржулга солтуру-биле эске ажил-айгыларже, хооралар-же сугагыччалар, өрөдир алыр-биле чорутпай келген. Ногаажылар бригаданын кижигиниң оорунда кады-лаа өрөмүленин органи-застаан.

Ол бүгү чептестер ажил-айгынын бо чыын тараан но-гааларынн өзүлеленинде и-лден. Чыын тараан огу-ренип, хей эвес черде та-раан помидорун, сылы чер-ден 10 хире-ле сантиметр көдүрүлгө, чаа-ла чекте-лип олар.

Дүрүм бугаар, ол бүгүнү-шши, чогуур үезинде, оон расадазын өстүргөш, олурт-кан болза, оларын дүжүдүн ажаал эгелей бээр турган. Чаа-ла чектелип олар огу-рени, помидорун эки дүжү-дүн алырынн барымдаа-зын чок. Чүте дээр тайга-лаа чүте турар ол ажил-айгынын денскээринде кү-штү тынжык кээп, ам бешин көөргө байдал баштай хө-рүчүп кирип, ол каусталар-нын үнүп олар даялдарындан чеченип, оон бүрүлери бор-бакталып, ону аралап ажаар үеде улам хой-биле тыптын кээп, ам-даа эчизинге чедир борбакталбаан каусталарын дөзүн үе чип эгелзеп ол.

Совхозтун тускай эргелин-лери бо чыын суур чамында кончүг эки кара хөргүнүт 10 га черин чаргаш, ажаа ногаа аймаан додур олуртуп деп планнаш, ону дескиниң ка-жаалан алган. Амыр үеде ы-лаа чүте 4 га хире черде ногаа аймаа олуртунган, а 6 га чер-де кижип дүртүндүн узун чы-пан үнүп, кауста тараан шөл-дү тууду чип берген. Ол чаа-гай үткен чашпанын үрелин улаас бажып, черде тоглап эгелзеп. Ынчанга оон үрели-ни бешпаалда ону кезип, но-гаа шөлүн чашпадан, бок үнүштерин арыларга хүнүн чүтүс алырынн болуп турар. Хөндергейилер ногаа ая-мандан аныкта 63 га черде картофельдин тараан. Оон сы-лары чектелгил, үнүп олар эки, Ынчалда-лаа ол чыгай үткен картофельди күрүне

Б. ЧАДАМБА, «Шыныч» тускай коор.

В. ЧАДАМБА, «Шыныч» тускай коор.

Москва, Гречинь.

1980 чылдың август 15.

НИИТИНИН МАЛЫНГА ВЫЖЫГ ЧЕМ-СУУР ДЭЭШ

Люцернаны көвүдетпишкан

Барын-Хемчик районун ажил-ишчилери ниитинин малынга чөмөр бөлөткөзүргө багыт алууда. Августун бийик бөлгөш ийги ои хонунда барын зонаны райондарынын арасында социалисттик чарыкка тиклени болуп, СЭП обкомунун, республиканын Министрлер Чөвүленини, пробоочулардын база ВЛКСМ обкомунун шилчилер Нызыл-туугун ийи удаа чаалап алган.

Районун ажил-агыйларында амгыбайдалдык дугайын чуугаап бээрин районусом даргазы Ш. Д. ООРЖАКТАН бистиң корреспондентивис дилээн.

Август айны мал чөмөр бөлөткөзүргө шалышкан ажил-ишчилери ситен шөлдөргө ажилдарын темпизин дүргөткөш, элэи эки көргүзүлгөш чөмөр ала-гаар алырга, районда 6 муи 332 тонна ситен, 950 тонна сенаж, 130 тонна витаминизин ситен далганы база 3 муи 88 тонна селос бөлөткөзүргө, азы план күссөлдөн ол дараалашка-биле 48,7, 70, 65 хуу чөмөр. Августун ийги декадазында мал чөмөрүнүн өздөдө чөмөрлөгө, елинича-быле 14,8 хуу болган.

Районда «Барлык», «Хемчик» совхозтарын ажил-ишчилери жи көргүзүлгөш чөмөр ала турар. Олар бөдүтүн чөмөр бөлөткөзүргө планын даалгаларын август 22-ге чөмөр 67 база 60 хуу күссөлдөн алган.

Августун ийги ои хонунда мал чөмөр бөлөткөзүргө районун ажил-агыйларынын социалисттик чарыкына «Хемчик» совхоз, а механизаторлар ситенин бригадалар нарынчага ол-ла совхозтун Д. Саагаа уурткан бригадалар тикленич болган. СЭП районунун, райкукумуни база ВЛКСМ районунун шилчилер Кызыл туугун ажи шалышкан-биле калды алган. Хемчикчилер 1 муи 830 тонна бөдүтүн чөмөр бөлөткөзүргө планын 22-ге чөмөр 1 муи 103 тонна кылдыр бөлөткөш, декадада өздөлдөн 23 хуу чөмөрлөгөн. А муриакчи бригадалар планын 78 хуу күссөлдөн алган.

«Барлык» совхозтун Аксы-Барлык салырынын ситенин база эрессундугу ажилдар, планын күссөлдүгү жоошчулар, Мында Кок-оол Саагаа уурткан бригадалар ажил-ишчилер чүгө салырыла эвес, хон районда максаталдык. Ои ситенин бригадалар арасында чарыкка ала-гаар тикленич болуп турган.

Совхозтун девиэзиринде

башкарарда, экономиктиг санаашкыны, анализти эи чуугула чүгө кылдыр көрүп, ачаа кол даянып турар бис. Удур-туку, специалист бурзу шөд бурзулук, оон ап бөдүр хире чөмөрүнн хемчээлин баш уур чикелел сана алган турар.

Район төвүнүн, Ак-Довурак хоорайны бөдүрүлгөш, алаан организациалар, суурларда ажиткөзүлгөш чүгөткөшчүлөр мал чөмөр бөлөткөзүргө совхозтарга хуу дуузын киргүзүп турар. Ылангыя, «Тыла даг-дугу» комбинаттын коллектив барлыкчыларга көсү дуузын чөмөрлөп, 107 тонна ситенин бөлөткөш берген.

Совхозтарын материал-техниктиг баалазы чыдап-на экижи, культуружукан ситен шөлдөргө хемчээли уладалып ора-дыр. Районда 8 муи 840 га сугаттыг шөлдүн 3 муи 700 га чыгызында люцернаны тараан. Ои культуураларын шөлдү чүгө бо чылын беэи 300 гектарга алгачкан-дыр ситен. Ам оон гектар бурзулук ортумаа-биле 20 центнер дүжүтүп ала турар. Ои шыкаш бүтү совхозтарда бо чылын беэи турган. А «Шекспир» АБМ-ин, «Барлык» ОГМ-ин ажилдаа кирген, бо ийи совхозта база «Хемчикте» мал да-көш, бөлөткөш азыр ситен чөмөр.

Республиканын Статистика эргелелин сай-чуу-галарында алгач көмөтө, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

ЧЫЛДАГААНЫ ҮНДА ЭВЕС

Барын-Хемчик-биле чарыштыг Бай-Тайга районун ажил-агыйларында мал чөмөр бөлөткөзүргө ажилдарын оюмун темпизин чөмөр турарын партия обкомунун бю-роуу база натап демделген. Бо айны 22-ге чөмөр районда 3 муи 949 тонна ситенин бөлөткөш, азы ол дээрге планын 33,3 хуу.

Бистиң корреспондентивис районун кездэ ажил-агый эргелелинн начальниги О. Ч. КАРА-ДОНГАНА ужурашкан, мал чөмөр бөлөткөзүргө ажилдарда хон-лашкынын чыдаганарын тайлыбырлап бээрин өн дилээн.

Районун девиэзиринде бо чөмөр чөмөш, кан-дашкы болган. Ылангажок өрткөн чыдаада хөй ситен кезип ап турган чамдык шөлдөргө ажил-агый сар-рат беэи тургусу бер-ген. Сугаттыг чөмөрлөп, мал оларларын ситенин үнү чөмөр чыгыш-ла калып, сөмөтөлип эгелен. Ситенин бо чыдагы дүжүтүп мурикуундан 50 хуу чыгыш элээн-тир.

Мал чөмөр бөлөткөзүргө районун хонжулап турар-ын бир кол чыдаганын ий-да-көш, бөлөткөш азыр ситен чөмөр.

Республиканын Статистика эргелелин сай-чуу-галарында алгач көмөтө, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

Ийи, ол бүтү районунун ажил-агый организациаларын чөмөрлөп келген күжө-сидерин ажилын чамдык түнөлдөрдүр. Оон-биле кады бисте шиктирелеттин-мүн айткылар, чөмөрлөп база чөмөр болбас. Бо ча-туралар элээн, бир эвес ол шөлдөргө эки сугаткан бол-ла.

Ийи, ол ажилды чогуур деңгелде организациала бол-ла, сугаттыг шөлдөргө та-раанын-лаа, ситенин-лаа ба-гай эвес дүжүтүп ап бөдүр турган. Ылангажок совхоз-тарын удурткучлары бол-ган специалистер-лаа, район-уну партия, ажил-агый организациалар ажилдаа чы-галарында алаан чөмөр, ситенин районун сугаттыг шөлдүн ийги чөмөрлөп, 6 муи 73 гектар чөмөр турар. Оон ийинде 1865 гектар чүгө мал чөмөр куу-галарында.

аыт косилкаанын 3-ү, селос ажаар 6 комбайны 5-и, 12 пресс-подборщиктин 3-ү ажил-давай турар. Кайы-лаа сов-хозта тракторлар болгаш мал чөмөр бөлөткөзүргө өске-лаа тех-никаны урелип турары хөй, Сельхозтехниканы Кызыл-Ма-жалыкта каттыжышкынын бистиң районун ажил-агый-ларын өрткөн кесектер-биле хандырып турары дыка көпте-ри. Ылангажок урелик хөй тех-ника өй-шанда, шынарлыг сеп-тетинисиле турар. Оон элэ-мундан ситенин бөдүр, сарва-тарынга, кыштагаларга сөр-түргө техника чөмөрлөп тур-гар.

Мал чөмөр бөлөткөзүргө хо-жулап турарыны өске бир чыдаганын ийи.

Чер-чөмөрлөп ажилды удуртуп башкарарын, орга-низациалар турарын байдалы кандыгыла?

Совхозтарын удурткуч-лары, специалистер ажилчы, чүгөткөш чогуу мал чөмөр бөлөткөзүргө хонжулап орга-низациалар турарын, негелас-контрольда кошката-нын айткы керек.

«Бай-Тал» совхозтун мал чөмөр бөлөткөзүргө девиэзир-ууд, бо чылын ол ийи-чаа-ларда, шына-шыктарда ситенин үнөтө-лаа чөмөр. Ылангажок бо ажил-агыйлаа амгы байдал дыка дүвүрөчөт. Совхозтун удурткучларын, партия комитетинин, кездэ Советтин организациалар, мобил-закчи ролю кошкы. Хамык ажил-керек ала-нагаарлаа-нычче шилчел. Күш-агыйлар сагыла-чурум-лаа, бөдүрү-чүлү-лаа дыка куду деңгелде. Ситенин элөолор кезигиштери аалаардан кези ажилдап, увелит үшакты чыдарып тур-гар хандырылгалар. Кызыл-Дог салырында бар. Бо бүгүтүн түнөлдөргө совхоз бөдүтүн чөмөр бөлөткөзүргө планын август 22-ге чөмөр чүгө 30,1 хуу күссөлдөн алган. Бир эвес байдал бо кезире турар болза даан күссөлтүргө берге.

«Мурнакчы» совхозта (ди-ректору С. Херте) байдал ои-чиин-лаа дээрлөсө. Бо ажил-агыйнын ситенин чөмөр-лөп чүгө чөмөр кезини дөмүтү күссөлтө.

Район төвүнүн болгаш суур-ларын шөфчин коллективтер, агитаторларын совхозтарга ситен бөлөткөш бээр планарын ам-лаа четче күссөлтө. Чам-дык албан организациалар ам-га чөмөр ситен шөлдүн үн-мүн, Чыгыш сөс-биле чуу-галарга, организациалар ажилда ууд чөмөрлөп бары моон калдыр.

Устунда айткыган чыда-ганлардан база өске-лаа чөмөр бөлөткөзүргө планын күссөлдүргө берген келген. Ам аркан үе-де совхозтарын ситенин Бри-гадаларын, элөолорын Коп-совк шынаагыне моонун кинигеш, ситен кезер чөмөр-лөп хуваагаш, чыда контрольдап ажилдап бис.

Оон-биле чөмөрлөп бар техниканы ажилдап турары-нычче үлүз чөмөрлөп бар. Бо хунерде районда бар 89 трактортун 21-и, тракторга ко-жар 37 косилканын 3-ү, 9

унуш-дүмүткүрүн бедидери негеттинип келген. Байдалды эдерикин чыгыш аргызы ол. Номазында «Барлык» совхоз-тук дурмулгазы — оон тодаргай бадыталы.

Районун партия, ажил-агый организациаларын удурткуч-ларын болгаш специалистерин бодал-санаыла да ын-дыг. Ону дүргөн боттандырып эгелээрин амдырал бөдү не-дир турар. Мага республиканың Кездэ ажил-агый минис-терствозу чогуур детимчени нөргүзүп, боттуг хемчеглерин алырынга дузалажыры чуугула.

Чарыштыг ийи районун байдалын деңгел нөргүстүвүс. Оларда чөмөрлөп-лаа, чөмөр шиктирелеттинмейн турар айткылар-лаа бар-дыр. Шунтузунга тайлыбыр бээр берге. Ылангажок бай-тайгаларын-лаа, барын-хемчикчилер-ни-лаа муриунда нити сорулгалар салдыган; малга чет-кер чөмөрлөп, келер кыштагаларына хынам-чыг бөлөткөш, бөш чыдагы планын даалгаларын чөмөр-лөп күссөлдүргө, партиянын XXVI съездинге төлөтүп ужурашар. Амгы үеде районнын бүгү ажил-ишчилериниң нүженишкени ол сорулгалары күссөлдүргө уланган.

Х. К. МОНГУШ.

Мурнакчы бүдүрүлгөдө

«Кас-Хем» разрез — республиканын мурнакчы ажил-агый бөдүрүлгөлерин бирозо. Ои коллектив ийги кварталда продукция сайгарарынн планын оонадаларын республи-каның үлөтүрү бөдүрүлгөлеринде хуусаа бетке күссөлтө. Разрезтин ажил-ишчилери ол үенди дүргүзүлгө 937 муи рубльдин продукциянын сайгар планын 30 муи рубльге амырган, азы ийги кварталдын пазын 103,2 хуу күссөлтө-кен.

Кызыкмак ажил-ишчиле коллективтин хүнүткелдин ча-лап алганнар ийида хөй. Ылангыя өрүмээр станоктар ма-шиниз Ю. В. Прокопенконун болгаш оон дузалакчы В. Ооржактын ажил-ижи максаталдык. Ои экичаа бөш ай-ларын планын оонадаларын 1,5 катар амыр күссөлтөк.

ЧУРУКТА: В. Ооржак.

В. КАРА-САЛДЫН фотоз.

Темп-улам бедээн студентилерниң АЖЫЛ-ХЕРЭЭ

Ак-Довурактын ажилдар хандырыла комбинатынн коллективн хоорайны болгаш районун чүгөткөшчүлөргө ажи-дуза чөмөрлөп экижи-лер дөмүтү салып турар. Ийи-ла өмү-дуза чөмөрлөп, чөмөрлөп күссөлдүргө планын август 22-ге чөмөр чүгө 30,1 хуу күссөлдөн алган. Бир эвес байдал бо кезире турар болза даан күссөлтүргө берге.

«Мурнакчы» совхозта (ди-ректору С. Херте) байдал ои-чиин-лаа дээрлөсө. Бо ажил-агыйнын ситенин чөмөр-лөп чүгө чөмөр кезини дөмүтү күссөлтө.

Район төвүнүн болгаш суур-ларын шөфчин коллективтер, агитаторларын совхозтарга ситен бөлөткөш бээр планарын ам-лаа четче күссөлтө. Чам-дык албан организациалар ам-га чөмөр ситен шөлдүн үн-мүн, Чыгыш сөс-биле чуу-галарга, организациалар ажилда ууд чөмөрлөп бары моон калдыр.

Устунда айткыган чыда-ганлардан база өске-лаа чөмөр бөлөткөзүргө планын күссөлдүргө берген келген. Ам аркан үе-де совхозтарын ситенин Бри-гадаларын, элөолорын Коп-совк шынаагыне моонун кинигеш, ситен кезер чөмөр-лөп хуваагаш, чыда контрольдап ажилдап бис.

Оон-биле чөмөрлөп бар техниканы ажилдап турары-нычче үлүз чөмөрлөп бар. Бо хунерде районда бар 89 трактортун 21-и, тракторга ко-жар 37 косилканын 3-ү, 9

унуш-дүмүткүрүн бедидери негеттинип келген. Байдалды эдерикин чыгыш аргызы ол. Номазында «Барлык» совхоз-тук дурмулгазы — оон тодаргай бадыталы.

Районун партия, ажил-агый организациаларын удурткуч-ларын болгаш специалистерин бодал-санаыла да ын-дыг. Ону дүргөн боттандырып эгелээрин амдырал бөдү не-дир турар. Мага республиканың Кездэ ажил-агый минис-терствозу чогуур детимчени нөргүзүп, боттуг хемчеглерин алырынга дузалажыры чуугула.

Чарыштыг ийи районун байдалын деңгел нөргүстүвүс. Оларда чөмөрлөп-лаа, чөмөр шиктирелеттинмейн турар айткылар-лаа бар-дыр. Шунтузунга тайлыбыр бээр берге. Ылангажок бай-тайгаларын-лаа, барын-хемчикчилер-ни-лаа муриунда нити сорулгалар салдыган; малга чет-кер чөмөрлөп, келер кыштагаларына хынам-чыг бөлөткөш, бөш чыдагы планын даалгаларын чөмөр-лөп күссөлдүргө, партиянын XXVI съездинге төлөтүп ужурашар. Амгы үеде районнын бүгү ажил-ишчилериниң нүженишкени ол сорулгалары күссөлдүргө уланган.

Х. К. МОНГУШ.

(БИСТИН КОРР.).

ХУРАЛГА ЧУГААЛАШКАШ...

СЭП Чөм-Хемчик райком, туус депутаттарын район Советинин күссөлтө комитети районда мал чөмөр бөлөткө-лини сөмүтү чөм хонунун түнөлдүн үлдүргөн.

«Адан-Маадыр», «Октябрь-нин 30 чымы» совхозтар ситен бөлөткөзүргө чөм хонук планарын амыр күссөлдүп, муриакчыларын олдурунда чогуу турар. «Адан-Маадыр» совхоз 2040 тонна ситенин бөлөткөш ап, планын 60 хуу-аун күссөлдүп алган тикленич болуп, ажил-агыйлар арасында шилчип чогуур Кызыл туу-га чаалап алган. А механизаторларын бригадалар арасында Дамба Кара-Салдын удурт-каны ситен бригадалар 532 тонна ситенин бөлөткөш, план-ын 76 хуу чылын, тик-ленич болган.

Районда нитиал-биле 11.026 тонна эки шынарлыг ситен бөлөткөшкөн. А нити-инин ситен далганы район чүгө 28 хуу күссөлтө. «Сур-Хөд», «Болшевник» сов-хозтар сөмүтү чөм хонуктун планын күссөлтө. «Тыла» совхозтан алында сенаж салы-рынычче кайы-лаа ажил-агый кирбелен. «Адан-Маадыр», «Хөмчөргей», «СЭП-нин XXII съездин атыг совхозтар сит-лөс бөлөткөлине озадап кир-ген. Устунда айткан чөмөрлөп дугайында каттыш-кан хурада шынгыч чуугаа-лып, чөмөрлөп дарый чөм-өлдөп, мал чөмөр бөлөткөзү-рин темпизин дүргөдөп ду-гайында доктаалды хуулап ал-ган.

М. КАРА-ООЛ.

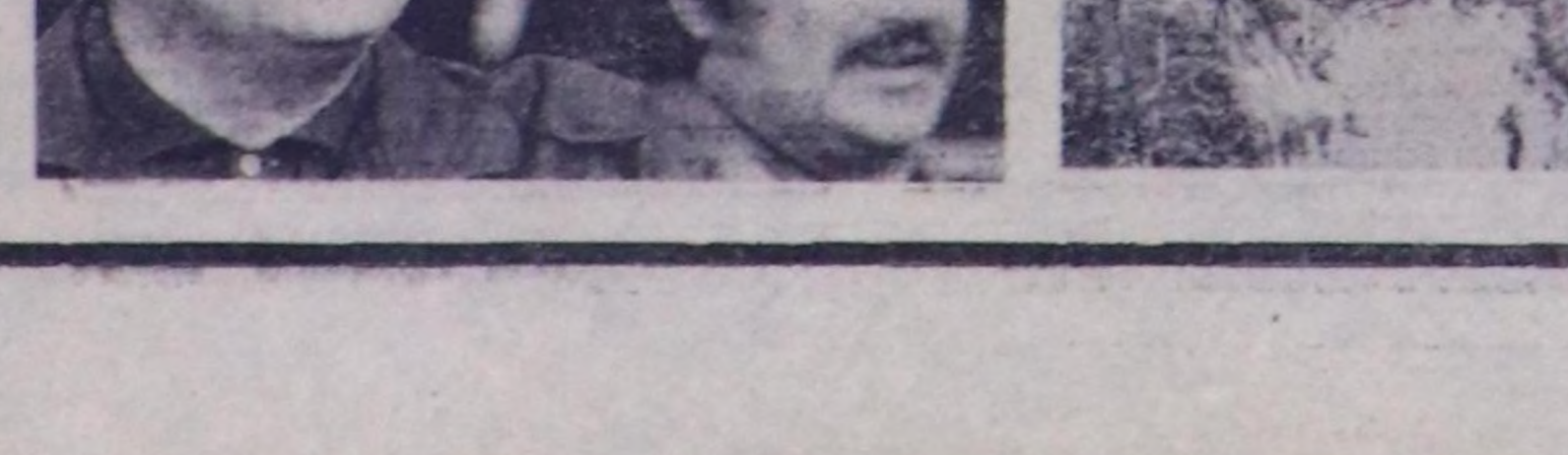
ТУННӨЛДН ҮНДҮРҮП ТУРА

«Ак-Турут» совхоз ситенин бригадалар арасында соци-алисттик чарыктын түнөлдүн бөш бөдүтүл үлдүрүп турар. Амгы үеде механизаторларын болгаш хол-биле ситен кезип турар ийи бригадалар соци-алисттик чарыкынын түнөлдүн үлдүргөн. Шофур-оол Давагаа удур-

Ханды-Манси автономнуг область. Тюмьенин нефтижиле-ренин СЭП-нин XXVI съездин төлөтүп уткуур дээрн күш-агыйччү хөжөмчюшкенин «Сургутнефтегаз» катты-жышкынын мастер В. И. Волововов баштаан коллектив уу-гу улуун кирип турар. Чыл эгелден олар 30 муи 500 метр черин өрүмүз. Графикти журиды 5000 метри өрүм-чюш.

ЧУРУКТА: мастер В. Волововов биле бригадалын эи эки өрүмчюшчү В. Сидоренко; өрүмчюш суурлагы. И. САЮЖКОВТИН фотоз.

«СЭП-нин фотохроникасы.

УНУШ-ДҮМҮТКҮРҮН БЕДИРИ НЕГЕТТИНИП КЕЛГЕН

Бригадада район Советиниң депуады анык тракторист Светлана Кок-кыс хун норм-манын 130 хуу күссөлдү ту-налы тывыскай.

Район, совхозтун администра-циязы демделген. Энео уду-рутуу коммунист Яков Дар-тай, Казыр-оол Балбай-оол, Юра Чанчып болгаш өскөдө-

М. ООРЖАК.

Хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орден болгаш «Иениң медалы» медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң

Чарлыы

(Төңүзү. Эгея № 196 «Шыда») ЭРЗИН РАЙОНДАН

Тос уругну божаан болгаш кижизиккен иени «Иениң алдары» орденин I чегези-биле

Норлаажан Кыргысоя Натип — «Нарын» совхозтун ажылчыны.

Сес уругну божаан болгаш кижизиккен иелерни «Иениң алдары» орденин II чегези-биле

Агаан Мемиевна Бадарчы — «Морен» совхозтун ажылчыны.

Саартай Бадарчыева Сагды — Ленин атыг совхозтун ажылчыны. Мария Кашыкова Сова — «Чая орук» совхозтун ажылчыны.

Чеди уругну божаан болгаш кижизиккен иелерни «Иениң алдары» орденин III чегези-биле Тере Чыдылаева Балдан — «Морен» совхозтун ажылчыны.

Иичекей Сотаачиевна Барто — «Нарын» совхозтун ажылчыны.

Кара-жыс Сандавова Бандай — Беш ажил-агый черини ажилчыны.

Байыр Кыргысоя Бичелей — Ленин атыг совхозтун ажылчыны.

Анна Сокиова Дажы — «Чая орук» совхозтун ажылчыны.

Доржата Ламажиевна Хорбаа — Ленин совхозтун ажылчыны.

Эва Мамырова Биналай — «Морен» совхозтун ажылчыны.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң

Даргазы М. МЕНДУМЕ,

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвдиниң Президиумунуң

Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай,

1980 чылдың августун 14.

Ыраккы Кара-Хөлде

Партияның XXVI съездин төлөткүчүтүз дээр база СЭКП ТК-ны, СССР-ниң Министрлер Чөвүделенини, СЭКП Тыва обкомунуң бюроруну, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделенини 1980—1981 чылдарыны кыжыдаан мадды менди амырар дугайында доктаалың күөсүлөр сорулга-биле мал чөпчин белектиңи чедишкенин дөдөр дээр «Кара-Хөл» совхозтун ажил-агый черини хайымышкыны ажиллап турар. Олар бо чылды 2460 тонна мал чөп белектер планын. Бо хүндерде совхоз 500 тонна сөгенин белектер. Сөгөн белектерин совхозтун күш-ажылчы чогу хайымышкыны болгаш организацыг ажиллап турар.

Совхозтун хоу, шөдөрлө 10 бригадаларың. 31 эвено-ларын 202 киж, 11 автомашина, сөгөн кезер 6 трактор хаара туттуңа. Олар сөгенин кезиң докка, көсүлү ааар сорулгады. Мал чөпчин планын сентябрың 10-ла күөсүлөр. Сөгөн белектерин коммунист К. Байыр-оолду тудуңулар эвенозу, К. Херен-оолдун малчынар

эвенозу, совхозтун аныктар бригадалы болгаш С. Кудерек ууртадан школа коллективни, К. Сендеш ууртадан кодо Советтин эвенозу социалист чарыткы мурнакчылары болуп турар. Сугаактын хойжу бригадалында хоочун болгаш мурнакчы малчы коммунист Н. Дорен-оол, К. Манчин-оол, Дураалык бригадалында К. Кара-оол, И. Манды-оол, Х. Сагаан болгаш өскөдөр-даа тус-тузунда 10—15 тонна сөгенин белектерин, кытгаларыңа чедирип алган. Олар сөгөн болгаш көк-суланы немей белектерин уламчылап туралар.

Совхозтун дирекциясы, партия комитети, кээде Совет болгаш ажилчы комитети ажилчыларын кылган ажил-агый чериниң түндүгүң 7 хоңулар аралыңа шилчирп ыма-пелди, өрткөң белектер тып-сыл, соруң киргир. Бригада, эвенозу буюу планын, чүтүлө план күөсүлөр дээр өвөс, планарың амыр күөсүлөр дээр аралыңа чарыткы ажиллап туралар.

С. АДЫГБАЙ.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА-НЫҢ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРИ ДЫҢНАДЫП ТУР

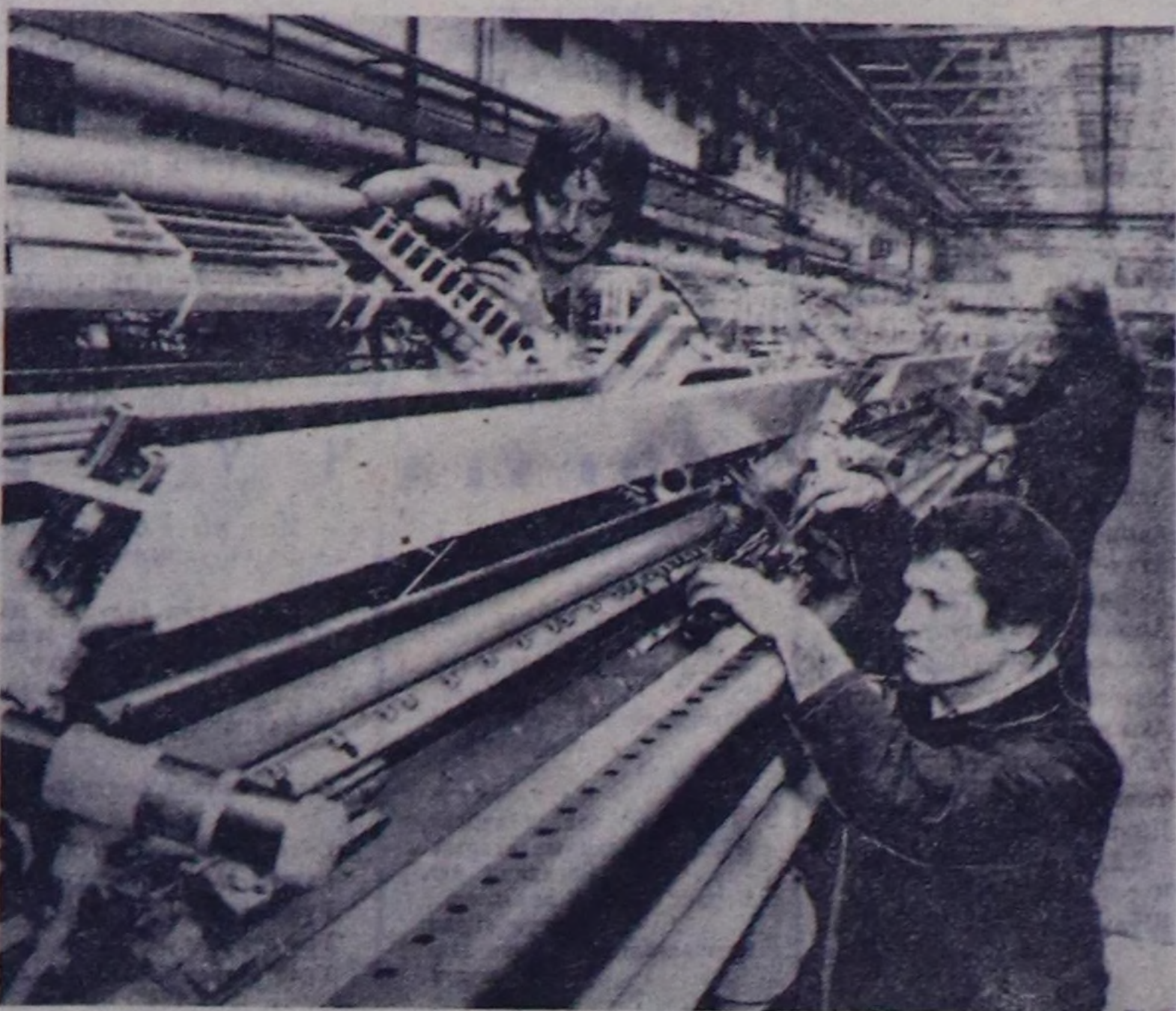
СОЦИАЛИЗМ ЧҮРТТАРЫНДА

ЧССР, Всетин хоорайда машина тудуунуң «Зорикова» заводу ССРЭ-же чорудар продукцияны бугуруп үндүрүрүнүн хүлээлгелерин чедишкенин күөсүлөп турар. Ол бугурулгенин продукцияны Совет

Завелиниң хөй-хөй пастааы комбинаттарында амылдап турар.

ЧУРУКТА: заводтун элтелге цегинде.

ЧТК—СЭТА-ның фотоу.

ШИЛЧИИР ТУКТАРНЫ ТЫВЫСКАН

БЕРЛИН. ГДР-ниң үлөтпү-рунде, кээде ажил-агыйында 80 амыр бугурулге коллективтеринге, ол ышкыш организа-цияларыңа болгаш албан черлеринге ГДР-ниң Министрлер Чөвүделенини, ГДР-ниң хосуг немес профсоюздар катты-жымшыкыны Топ баштаар чериниң тургусканын шилчир-туктары тывыскаан. Чылды баштайгы чартыңың планыңг оналдарларын амыр күөсүлөп, күш-ажылга шилчиратпаар лауреаттар апарган. Мурнак-чыларын аразында — Пена хоорайың «Карт цей» дээр оптик-механик комбинаты бар, ол уруг бугурулге хуку-луг туткү үш улаштыр чаалап

алган. Беш чылды доостур чылдың өрткөң алды айлары ГДР-ниң улус ажил-агыйың бүгү адырларыңа, ылангыч үлөтпүрүңе, планарың доктрина күөсүлөдө бир онал-ланып келген. Ол үениң дүргү-зунда үлөтпүр продукцияң өрткөң чылды баштайгы чартыңаа 10 миллиард марка ашсага хойу бугурун.

Мурнакчыларга денөшпү-шаан, бүгү бугурулге коллективтер Германияның Социалисттик чыгыс аял партияны-ның ам болур X съездинге турскааткан социалист чарышта хаара туттуңган ажил-лап турар.

КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЧЕДИШКИННЕР

БУХАРЕСТ. Чүртү фашист-тик кичи-бектен хостааныңың 36 чылды румын ажилчы чоң-нар күш-ажылчы үлөт чедиш-кинири-биле уткаан. Национал байырларыңа аалар болдур-ган социалист чарышка эл бедик түндүгүң үлөт үлөт-пүр бугурулгелерини коллек-тивтерге чедирип алган. Гала-цияны металлургия канын соксаал чок элчилериниң баштайгы машиназың ажил-лапта байырлап бугурулге киргирген. Чылда үш миллиард тонна кая бугурур күчүлүг кан элчилер чая заводтун дери-л

гелериниң технологист шекел-дери база аяда эгелзэн. Чүрт-түн Каларашиде тудуп турар чая металлургия төвүнде ий-ти объектин — чылда 375 му-тонна прокат бугурур күчүлүг прокат станни амырлаа кин-деринге белектер турар.

Күш-ажылчы чедишкени-риниң дугайың байырларыңа бүдүн-бүдүн адырлар рапорт-таан. Чүрттүн машина туду-душкун ажилдакчылары чеди айлар дүргүзунда планга не-мей 237 миллион лей ашса түнүг үлөтпүр продукцияны кылып үндүргөн.

ХАНОЙ. (СЭТА). КУР-иун даштыкы херектер министри Хань Ниньлунун өкөзөтөн чу-дурушкунуң, Вьетнам Социалисттик Республиканы даштыкы херектер министрствозунуң төлээлекчи шыгымын бугурур шапкан. «Вьетнамче Кы-дат база катан халлаар эгел-деп», КУР-иун даштыкы херектер министри бодунуң оокта чая Кюда Нусин аген-тилет кылган интервьюзунга

чуулааган.

Чесектиг өңүк-чөңгөлөриң Кыдат күштериниң, Вьет-нам кызыгарыңа дүшкүрүг чорукту чыгылаң-ла-рып, ийи чүрттарың аразында чугаалажыкчыларын үшкү үч-паллазың эгелзериңе моон-дактап турар үеде шак ындыг

КАЛБАА-БИЛЕ АЖЫЛАП ТУРАР

БУДАПЕШТ. Венгрияның улус ажил-агыйыңа электрон техниказың ажиллаарын айтыр-галарың электрон-санала машиналарыңг специалистериниң Эгерге болган чөвүлөдүр алыңа чугаалажык. Муң амыр үлөтпүр бугурулгелери болгаш албан черлери элек-трон-саналагы техниканың Венгрия Магт Республикада ам калбаа-биле ажиллап турар. Хоорай транспортуң ажилың

организмизаарыңа электрон-санала машиналарыңг чедиш-киниң ажиллап турар, ында машиналар үлөтпүр бугурул-гелери, демир-орук состав-тарың шимчээкчиңиң башка-раарыңа дуулап турар.

Амгы беш чыл планың чылдарыңа чүртка электрон-саналазың 20 төпериң ажил-лапта кинер, оларга ажил-лаар 25 муң амыр специали-стериң белектер.

БҮДҮРҮЛГЕНИҢ МУРНАКЧЫЛАРЫ

УЛАН-БАТОР. «Монголсо-ветмет» дээр каттышкан моол-совет ажил-агыйың кат-тыжымшыкың, интернаци-онал коллектив адыгы моол беш чылды оналдарыңг соци-алист чарышта кордун-гелер дөрт чарты ай мур-накы күөсүлөдөп.

Кыларг шпаты кзып ты-варың болгаш дашкаар үн-дүр садарың планың 100 хуу, а металл бугурурениң оналдарың — 113 хуу күө-сүлөп. Барааның продукция-ны сайгара болгаш арат

орулгаларың хандырып алыр оналдар дашкаар амыр бот-тукун. Дээр сортарыңг про-дукцияны кылып үндүрер амы беш чыл планың чыл-дарыңа барык ийи катал кө-вүдө, күш-ажылды бугурур-чүлү 30 амыр хуу бөдөн.

Социалист чарыткы тук тудуучулары Бүгү рудни-ниң коллективни, П. Хоанов-түг өмүктелериниң интер-националы бригадалы биле И. Ганболдуич боду чогуур экскаваторуңа элелге болу берген.

КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭЭЛЧЕГДЕ

ХАНОЙ. «Вьетнамың ха-маарышпас чоруун чарлаа-ның 35 чылды күш-ажылчы чая-чаз тилелгелериниң-биле уткуулу» дээр кыйгырыгыңг ажилчыларын республиканың бүгү-ле хоорайларын бол-гаш мурнакчылардан көрүп бо-

лур. Үлөтпүр бугурулгелериниң болгаш кээде ажил-агый кооперативтериниң мурну-ч коллективтерини байырлап му-рунун күш-ажылчы ээлчегде шалымың өзү-биле амылдап турар.

(СЭТА).

ПАГУОШ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫНДА

ГААГА. Пагуоштук 30-ги конференцияың Голландияның Брексел хоорайында ажил-лап эгелзэн. Совет Эмелини кийриштер делегейниң 43 чүрттарыңа амыр 125 эр-темендер оон ажилында кийрип турар. Делегей хары-лааларыңг чугула айтыр-галарың, бирги ээлчегде деле-гейниң дүшкүрүг чоруун кошкандырың. Европада айыл чок чорукту бижыла-арың, боо-чеспектерге кон-троль тургузарыңг тала-зыңга базымнарың ол эртем ажилдакчылары алды хүн чу-гаалажылар.

Агрессия шериң-политиктиг НАТО блокун ортумак ырак-шыдың эи чая адролуг чен-сээн Барын Европаның чам-дык чүрттарыңа сайгара тур-гузар дээр планарың, ол ыш-каш АКШ-тың чая адролуг стратегиясы — чарылбас кезе-эң болдур аргалың болуп турар америка стратегия—бүгү-нүң тайбының болгаш де-легейниң дүшкүрүг чоруун намырларыңг херзеге айылдыг чоруу эртем ажил-дакчыларыңг онза дуураа-зың болдурган. Ындыг айылдыг планарың, страте-гияың Пентагон дөст турар. Ычканаш «евростратегия» ракеталар-биле болгаш «адрол-луг бот-фуртушкунуң» америка бот-фуртушкунуңг чүрт-түгүн айтырлар Брекселеде шугула кийришкелериниң көл-күчөңгөинде болу бергени таарыла өвөс.

Стратегия шавар халлааш-ференция эртин турар.

Агрессия шериң-политиктиг НАТО блокун ортумак ырак-шыдың эи чая адролуг чен-сээн Барын Европаның чам-дык чүрттарыңа сайгара тур-гузар дээр планарың, ол ыш-каш АКШ-тың чая адролуг стратегиясы — чарылбас кезе-эң болдур аргалың болуп турар америка стратегия—бүгү-нүң тайбының болгаш де-легейниң дүшкүрүг чоруун намырларыңг херзеге айылдыг чоруу эртем ажил-дакчыларыңг онза дуураа-зың болдурган. Ындыг айылдыг планарың, страте-гияың Пентагон дөст турар. Ычканаш «евростратегия» ракеталар-биле болгаш «адрол-луг бот-фуртушкунуң» америка бот-фуртушкунуңг чүрт-түгүн айтырлар Брекселеде шугула кийришкелериниң көл-күчөңгөинде болу бергени таарыла өвөс.

КНО-иң чыгыс секретары Курт Вальдхайм конференция кийришкелериниң чоруткан ба-йырың чагаазың Пагуош шимчээкчиңг бөгү киж тере-летениңг муркунда турар принципалдыг айтырлар дугайың делегейге калбак би-чишкениң хандырыларче хер-зеге боттур салышкыны кийрер дээрзи онзалап де-дизэн.

А. БАЛЕБАНОВ, СЭТА-ның тускай корр.

ГДР-НИҢ ДХМ-НИҢ УДУРЛАНЫШКЫНЫ

БЕРЛИН. (СЭТА). ГДР-ниң агаар делегини Барын Гер-манияның самолеттарыңг сөөлү үеде уруп турарыңа уураалышыңгың Герман Де-мократтыг Республиканың Даштыкы херектер министр-ствозу өлөргөй-аарыңг арыла-ла амырлап.

ГДР-ниң агаар делегиниң үрзешкениңг ас-густ 15-те Зуль округка, ас-

густ 17-де Магденбург округка болган.

Барын Германияны са-молеттарыңг ол хөдөлш-киниң болза делегей эрге-цияың норма-чижектерин кар-жы-биле үрзеш болуп Гер-ман Демократтыг Респу-бликаның агаар делегиниң ужу-душкунарың айыл чок чорутка кыжанышкың дээр

зиги ГДР-ниң ДХМ-ниң меде-лелинде айткан.

ГДР-ниң агаар делегини үрзешкениңг уруктары дээр харысаала ГФР-ниң чогуур органыңа онзаадыр дээр-зин ГДР-ниң Даштыкы херек-тер министрствозу меде-лзэн.

„КОНСТИТУЦИЯНЫ“ ЧАҢГЫС ЭПТИ БЫЖЫГЛААР

ХҮЛЭЭВЕЗИНЧЕ КЫЙГЫРЫГ

БЕРЛИН. (СЭТА). Бо чыл-дың сентябрь 11-де бодур ре-ферендумуң үеинде фашист-тик хулааның чак «конститу-цияны» үлөтүлгөини Чили-ниң бүгү чоңуң уаучу чыгыс эл блокунун күөсүлөп сек-ретарида кыйгырган.

Былмаашкыңа белектер-дин үеинде фашисттик хула-чүрттүн чоңуңа үлөт дериң өлүкүңг чорукту келерге күштердирениң күөсүлөп се-кретариатың ында чарлаа меделгелинде айткан. Тулун хоруудагылар болгаш өзү-рүкчү чоруктар Чилиде сока-вайып турар. Ол шаажыла-гы дөдөн үлөтүлгөиниң бирги ээлчегде профилелериниң үлөтүлгөиниң, де-мократтыг үлөтүлгөиниң ажил-дакчыларга, херзегенер болгаш аныктар организа-цияларыңг активчилеринге, а ол ышкыш каталогтук шалымың сурагыңг төлөдөкчилеринге үлөтүлгөиниң.

Фашисттик диктатураыңг өвүзүңгүл хөдөлшкениң-ринге хары кылдыр дикта-торжу өзү-чүрүмүң дүжүр дөст демисиле күштердериң эргежок чутула деп медел-де онзалап демдизэн.

Чангыс эпти быжыглаар

МЕХИКО. (СЭТА-ның корр.). Ажилчы чоңарыңг эр-гелери дээр демисиле Латин Америка чүрттарыңг проф-илелдериниң ажилдаарыңг чыгыс эвиң улам ынай бы-жылаарыңг айтырлар Латин Американы ажилчы чоңарыңг Профилел чы-гыс эвиңг доктаамал кон-грессиниң чыгыс чөвүлелниң Мехикода ажилтыңган 7-ги сессиязыңг кичээңгөиниң төвүнде туруп турар.

Латин Америка чүрттарыңа профилелдериниң чыгыс эви быжыглаар айтырлар органи-зацияларын дөдөр дээр чегерелест дөдөр амырлы-га болгаш боо-чеспектиң элдер бугурунине уаур, тайбын дээр, чеспекелешкениң дүжүр дөст ажилчы чоңарыңг демисиле организа-таар айтырларыңг сессия база чугаалажык көр. Нипе-ридамың, колониализмге, фа-шизмге болгаш расизмге уаур. Латин Америка чүрттарыңа бүгү эргеш болгаш нашо-на хандырышпас чорун бы-жыглаар. Боаус байлаан ка-галар дээр демисиле ажил-чы чоңарыңг аны талазы-биле эп-сеткил каттыштыр-лазыңг күштердирениң айты-рылары сессияны ажилында чутула чериң алаар.

Боттарыңг организацяла-рыңг чыгыс эвиң быжыглаар херекке Латин Американы профилелдериниң чедиш-киниңг доктаамал конгрес-стин секретариатыңг кичи-гү Алысбиадес Агирре Кол чөвүлелдин сессияны ажи-лып турган, аналда демел-зэн. Амгы экономикаг кри-зистини уруктарың ажилчы чоңарыңг мойнуңе чуу каа-рын империялың ораллажып турар деп, ол айткан. Латин Америка чүрттарыңа ажил чоктарыңг саны 30 миллион киж чеккен. Амды-ралга эргежок чугула чүт-дериң өрттөз улам улгаткан урукунда ажилчы чоңарыңг боттат ажил төлөриңг док-таамал куулап, оларын өн-нелге хандырылазыңг бакс-меп, чүртгалга шөлүңү кри-зис ам-лаа чыг болуп турар.

Ындыг турбурже транса-ционал монополияларын ко-чаа-оругалары соксаал чокка өзүп турар деп, А. Агирре айткан. Монополиялар Латин Америка чүрттарыңа кир-ген бир дөдөрлериңг орунга чыл бурлаа ортуңа-биле үш дөдөр чедир кичианы сорул-ап турар.

Вьетнам Социалист Рес-публиканың чазла болгаш Вьетнамың улузу Пекиниң чимзенишкениңг серемчи-ледиг көрүп, Кыдаттың дайызыркан чая өңүк-чөңгө-лериниң шимтирлериң өйтүр ша-вышкыны бээрине белен.

Төөгү талазы-биле үе-чада санында-ла социализм-биле, СССР-биле демисиле империа-лизм чая-чаз аргаларың бол-гаш чылдактырыңг ажил кел-ген. Ам бо удаада ол дем-исилдин төвүңе «афган айт-рымы» тургускаанар. Париже чедип келген, Афганистанда болушкунарыңг чугаалап бээрин сандаагышаан, Фран-цияны күрүсе төлөвизиясы-ның болгаш радио-өвөшениң-ниң бүгү станцияларыңг дирекцияларыңг чагалар биж-зэн мен. Чыгыс-даа харың келбээн.

Париж.

АФГАНИСТАНГА ЧОРААНЫМ

Көргөн киж чугаалап тур

Ариентей Клод Чатиньон дээр француз хоорай мэ-риниң оралкычы Афганистанга чарааш, афган улус-биле эп-сеткил каттыштырлазыңг делегей конфе-ренциязыңа киришкен. ПМА-ның Париже корреспон-дентизи Александр Игнатьев-биле бесөдөзүңг аңаа чораныңг дугайың чугаалап берген.

Афганистанны амырлары-биле элзэн чок таяжылар ораллажык бие. Конферен-цияны бир бөлүк кийришкел-лериңг сору талажа, Мазари-Шариф, а мээ калы чораян ийги бөтү мурну-чөң талажа, Хостеж, Пакистан кызыгарыңг коопшуй аяа-чорук кылып чоран.

Чүртка байдал чогуңаа-дыр деп, ындаг иол түндөлдүңг үндүрүлгө. Амдырал болу-р-чотуру-биле чоруп турар. Каш айлар муркунда дээр-белдерини, чоңу бастып, кү-чүлөп турган мурну-чөң тала-жа беш талазыңг шө-

держе үнүп келгелзэн. Базар ажиллап турар. Ферри-биле лайык хуңгун-а боо-вер-шичкелер көп турар. Күрү-лениң айымы чок чорун бол-гаш оон кызыгарың афган шир-лер камгалап турар, бирер оон келектериниң би-рээкиңе чоран бие.

— Пакистандан шургу-чү-лар ам-лаа кээп турар болдур ийи—деп, Афганистанны Улусту-демократтыг партия-зыңаа элтер чугаалап турар. Бисте аян-чорувустун үеин-де хоорайга пушту аймактар-нык үндүрүлгүлү хоорайга турган. Моон муркунда олар

эрге-чагыргалар-биле хары-лажыр хөң чок турган болза, а ам даштыкыдан кээп турар дээрбелдерин суурларын болгаш кижилерин камгалаар дугайында дилегин кылып, ча-ажаа кээп туралар. Чоңун-язы-бүгү келектериниң биле на-йысалаа болгаш эрге-ча-гыргаларыңг харылаазыңг ажи-зэниң — амгы үе-чазыңг онзаг чүтүл ол.

Афганистанга болган рево-люция ажил-агыйыңг феодал-дыг тургузууң буза шавар со-рулгады. Ычканаш афган революция национал болгаш демократтыг характеринг бо-луп турар деп, Кабул хоорай-га биске тайылбырлап берип туралар. Тараачыларыңг аян-тык кул байлааң үндүрер, амгы үениң күрөңгүн тулуп тургызарың — чүрткү мурнак-

чы бүгү күштериниң сорулга-зы.

Импералист күштер чо-гум-на анаа шалтык кадарың күөп туралар. Олар Иранда, Афганистанда, Азия дийги өскө-даа чүрттарыңа чугула тургустарын чидирип турары-биле дайызыркан чоруун улам күштердирин турар.

Даштыкыдан чолгарлаа-шың — айтырлың бир тала-зы. Революция хамтың мур-луңа муртуңг канчаар-за болган, мөчүкчү аңгыларыңг калчааыңг уураалышыңг-биле холбашкан бергелерге таарышкан. Аминниң аван-тюризм үеинде болуураңг чыгылаа ол бергелерин өлөм күштердирин турган. Ол ам болуп-чотуру-биле эгилди-турар.

Аграр реформазың демократ-чылар талазы-биле кампа-ны

эглзэн. Аминниң үеинде суг-биле хандырылган чугула айтырың биең өөрөңкү көр-бей, чери солдаттарың ду-лазы-биле хулаап турган. По-мештерден амыда, үшкөн эл гектар черлг бүтү ки-жилер чер алыр талазы-биле кызыгарлаашкыга таарыж-турган. Бо чорук чая эрге-чартыга оларын дээр хөң-күг болурун күштердирин: А-луг чер алган тараачынар, үрениң, чөмөшкелде, чер бол-байрлар херексел чок арт-кан, алган чериң дээр эгидер болгаш эргү коңайларыңг база катан чанып-чалбарыңг уурурга таарыжп турганар. Ам афган эрге-чартыгар мш-чина-трактор станцияларын туулап тургузуу турар. Пакия райоңда бир ындаг станцияны көрүлгө. Совет дуулааның

дайымырак меделет кылды-дан дээрзиң вьетам төлөдөк-чи демдизэн. Пекини амы үеде АКШ-биле сүлөзүлгөжү алаш, Лаостун, Кампучияны кызыгарыңа дүшкүрүг байлаагы күштердирин дээр Тайландке ымышкыны кы-лып турар.

Вьетнамың, Лаостун бол-ган Кампучияны даштыкы херектер министрствозун Вьетнагыңа чокта чаз болган конференциязыңа алып үн-дүргөн тайбыга ымакылыңг чогуңаа саймаларыңг деле-гейниң калбак хөй-иниңиң дө-дөрү турар деп, ВСР-ниң

дур. Үлөтпүр бугурулгелериниң болгаш кээде ажил-агый кооперативтериниң мурну-ч коллективтерини байырлап му-рунун күш-ажылчы ээлчегде шалымың өзү-биле амылдап турар.

(СЭТА).

Төөгү талазы-биле үе-чада санында-ла социализм-биле, СССР-биле демисиле империа-лизм чая-чаз аргаларың бол-гаш чылдактырыңг ажил кел-ген. Ам бо удаада ол дем-исилдин төвүңе «афган айт-рымы» тургускаанар. Париже чедип келген, Афганистанда болушкунарыңг чугаалап бээрин сандаагышаан, Фран-цияны күрүсе төлөвизиясы-ның болгаш радио-өвөшениң-ниң бүгү станцияларыңг дирекцияларыңг чагалар биж-зэн мен. Чыгыс-даа харың келбээн.

«Информацияны хостуу» деп чүгениң уружу ол-дур, ону мында ыччалар билип турар.

